

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Szkoła Podstawowa w Pilczy Żelichowskiej

Głównym celem działań dydaktycznych i wychowawczych szkoły jest zapewnienie uczniom możliwości wszechstronnego rozwoju poprzez realizację przez nauczycieli zadań w obszarze nauczania, wychowania oraz rozwijania umiejętności i postaw. Wiedza o społeczeństwie kształtuje postawy uczniów, ich tożsamość osobistą i społeczną, aktywność oraz szacunek dla własnego państwa.

Program nauczania: „Program nauczania ogólnej wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej autorstwa Barbary Furman”

Podręcznik: „Dziś i jutro”, Iwona Janicka, Arkadiusz Janicki, Aleksandra Kucia – Maćkowska, Tomasz Maćkowski, Nowa Era, nr dopuszczenia: 874/2017.

1. Przedmiotem oceny ucznia są:

- wiadomości,
- umiejętności,
- przygotowanie do zajęć,
- aktywność,
- podejmowanie samodzielnych zadań i inicjatyw w zdobywaniu wiedzy,

2. Formy sprawdzania wiedzy:

- wypowiedzi ustne,
- pisemne prace klasowe w formie:
 - ✓ kartkówki z ostatnich 1 – 3 lekcji,
 - ✓ pisemnej pracy kontrolnej (testu) z większej partii materiału, zapowiedzianej i zapisanej w dzienniku co najmniej na tydzień przed terminem,
- zadania pisemne i ustne,
- referaty, projekty, prezentacje multimedialne jako samodzielne lub zespołowe prace.

Nauczyciel WOS wystawiając ocenę semestralną bądź końcowo roczną powinien przyjąć następującą hierarchię ocen:

- I. Aktywne uczenie się poprzez działanie – oceny za aktywność, pracę w grupie, projekt uczniowski,
- II. Wiedza merytoryczna – oceny ze sprawdzianów i odpowiedzi ustnych.
- III. Systematyczna praca na lekcji i w domu – ocena za prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zadań w nim wykonanych.

3. Kryteria oceniania prac pisemnych.

Prace pisemne mogą być oceniane dwójako: oceną sumującą lub oceną kształtującą (OK). Przynajmniej jedna w semestrze praca nie będzie oceniona w skali stopniowej lecz zostanie opisana w postaci komentarza, który będzie zawierał informację o tym, co uczeń umie, a nad czym musi jeszcze popracować. Przed każdą pracą pisemną uczniowie są informowani o zakresie materiału, stopniu trudności i kryteriach oceniania co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem (podawane jest NaCoBeZu). Czas pracy zależy od ilości i trudności zadań. W przypadku

stwierdzenia niesamodzielności pracy podczas pracy kontrolnej lub kartkówki, nauczyciel odbiera pracę i stawia uczniowi ocenę niedostateczną.

4. Typy zadań występujących w pracach pisemnych i ich punktacja:

- zadania zamknięte wielokrotnego wyboru, na dobieranie, prawda - fałsz i otwarte z luką punktowane najczęściej 1 punktem za prawidłową odpowiedź,
- zadania otwarte rozszerzonej lub krótkiej wypowiedzi z wykorzystaniem materiału w postaci tekstów źródłowych, map rysunków schematycznych i danych statystycznych, sprawdzające umiejętności interpretacji, analizowania, klasyfikowania, wnioskowania i oceniania punktowane są większą liczbą punktów, w zależności od stopnia trudności,
- zadania wymagające interpretacji diagramów, tabel, wykresów, itp.

5. Procentowe przeliczanie punktów na oceny:

0 - 29 % - niedostateczny

30 – 49 % - dopuszczający

50 – 74 % - dostateczny

75 – 89 % - dobry

90 – 100 % - bardzo dobry

100 % + zadania dodatkowe - celujący

Wobec uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych (opinia PPP), nauczyciel dostosowuje stopień trudności zadań oraz kryteria ocen do możliwości i umiejętności uczniów. Minimalna liczba ocen bieżących zapisanych w dzienniku lekcyjnym nie może być niższa niż 4 oceny.

6. Kryteria ocen:

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który:

- wyróżnia się szeroką, samodzielnie zdobytą wiedzą, wybiegającą poza program nauczania,
- posiadał umiejętność samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji,
- samodzielnie formułuje wzorowe pod względem merytorycznym i językowym wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat,
- doskonale zna szeroką terminologię przedmiotową i swobodnie się nią posługuje,
- formułuje własne opinie i sądy, które potrafi prawidłowo i przekonująco uzasadnić,
- bierze udział w konkursach.

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- sprawnie, samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy,
- rozumie i poprawnie stosuje poznaną terminologię,
- samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, wykorzystując wiedzę zdobytą w szkole i samodzielnie,
- potrafi współpracować w grupie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach.

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował całego materiału określonego programem nauczania, ale nie utrudnia mu to poznawania wiedzy,
- poprawnie posługuje się prostymi źródłami informacji,
- poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo- skutkowych,

- umie formułować proste wypowiedzi ustne i pisemne.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- opanował podstawowe elementy wiadomości programowych, pozwalające mu na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- potrafi formułować schematyczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- umie posługiwać się, często pod kierunkiem nauczyciela, prostymi środkami dydaktycznymi.

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- wiedzę ucznia charakteryzują znaczne braki, ale nie uniemożliwia mu to opanowanie wiadomości w dalszej edukacji,
- wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności przy znacznej pomocy nauczyciela,
- nie wykonał wszystkich prac lekcyjnych i domowych.

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania,
- nie potrafi, nawet przy znacznej pomocy nauczyciela, korzystać z prostych środków dydaktycznych,
- nie potrafi formułować nawet prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych,

7. Zasady poprawiania ocen.

Uczeń ma prawo do poprawienia oceny z prac pisemnych jeden raz, w ciągu dwóch tygodni od otrzymania informacji na temat oceny. Uczeń ma obowiązek uzupełnić wiadomości oraz prace domowe z lekcji, na której nie był obecny. Uczeń ma obowiązek zaliczyć każdą kartkówkę i pracę kontrolną, której nie pisał z powodu usprawiedliwionej nieobecności, w ciągu dwóch tygodni. Jeśli nieobecność była nieusprawiedliwiona, uczeń może być pytany lub pisać pracę bez uprzedzenia. O formie zaliczania lub poprawiania decyduje nauczyciel. Niezaliczone prace samodzielne lekcyjne lub domowe uczeń musi poprawić na następnej lekcji. Oceny z odpowiedzi ustnych nie podlegają poprawie. Przewidywane roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych i zachowania, nie są ocenami ostatecznymi i mogą ulec zmianie, zgodnie z zasadami opisanymi w dokumentach szkolnych (Statucie). Ustala się następującą procedurę uzyskania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych: 1) uczeń lub jego rodzice w ciągu 3 dni od otrzymania informacji o przewidywanej rocznej ocenie kwalifikacyjnej, zwracają się do dyrektora z prośbą dotyczącą poprawy przewidywanej oceny końcowo rocznej; 2) dyrektor informuje nauczyciela o prośbie rodziców; 3) nauczyciel ustala z uczniem na piśmie terminy i warunki uzyskania danej oceny.

8. Nieprzygotowanie do lekcji.

Uczeń może dwa razy w semestrze zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Każde następne nieprzygotowanie skutkuje oceną niedostateczną.

9. Informowanie rodziców.

Rodzice są informowani o postępach w nauce na zebraniach z rodzicami oraz indywidualnie na prośbę rodzica. O przewidywanej semestralnej lub rocznej ocenie niedostatecznej rodzice będą powiadomieni na miesiąc przed klasyfikacją.

Przedmiotowy system oceniania podlegać będzie corocznej ewaluacji.

Plan wynikowy do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 8 szkoły podstawowej

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
1. Człowiek w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; - podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> - dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnić znaczenie słowa socjalizacja; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje 	<ul style="list-style-type: none"> - przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeżenie problemów

			<i>kategorie norm społecznych.</i>	<i>mocne i słabe strony;</i> <i>- na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych;</i> <i>- wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.</i>	<i>i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].</i>
2. Grupy społeczne	<i>- podać przykłady grup społecznych;</i> <i>- podać przykłady konfliktów społecznych;</i> <i>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.</i>	<i>- wymienić podstawowe cechy grup społecznych;</i> <i>- określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska;</i> <i>- wymienić grupy społeczne, do których należy;</i> <i>- wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej;</i> <i>- podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu;</i> <i>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania</i>	<i>- rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych;</i> <i>- wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej;</i> <i>- podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie;</i> <i>- podać przykłady zasad efektywnej współpracy;</i> <i>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu;</i> <i>- rozpoznać typowe</i>	<i>- dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych;</i> <i>- rozpoznać sytuację, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie;</i> <i>- porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa;</i> <i>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony;</i> <i>- uzasadnić wybór metody</i>	<i>- porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;</i> <i>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu].</i>

		<i>konfliktów społecznych.</i>	<i>sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.</i>	<i>rozwiązywania konfliktu społecznego.</i>	
3. Komunikacja i autoprezentacja	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji. - stosować w praktyce warunki asertywności. 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.

<p>4. Życie rodzinne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców]. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.
<p>5. Edukacja i praca</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych 	<ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować

	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
6. Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; - wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].

		<p>konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</p>	<p>- napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.</p>		
Podsumowanie i test					
1. Czym są prawa człowieka?	<p>- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;</p>	<p>- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił Powszechną Deklarację Praw Człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił Konwencję Praw Dziecka; - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.</p>	<p>- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególnie znaczenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; - wymienić prawa zawarte w Konwencji Praw Dziecka; - rozwinąć skrót UNICEF</p>	<p>- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.</p>	<p>- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU.</p>
2. Katalog praw człowieka	<p>- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.</p>	<p>- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności</p>	<p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać</p>	<p>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.</p>	<p>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę</p>

		osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;	przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.		ochrony praw i wolności człowieka.
3. Ochrona praw człowieka	- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.	- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.	- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka.	- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.	- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.
4. Bezpieczeństwo nieletnich	- podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady	- określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić	- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu;	- wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą	- zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz

	pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.	podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy.	- przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.		promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.
5. Służby ochrony prawa	- wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady działań straży miejskiej.	- wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; - wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.	- wymienić zadania poszczególnych służ mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; - uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej	- uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; - zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służ porządkowych.	- zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].
Podsumowanie i test					
1. Czym jest samorząd?	- określić, kto tworzy	- wymienić rodzaje	- wyjaśnić, w jakim	- uzasadnić	- zaprezentować*

	<p>samorząd uczniowski;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. 	<p>samorządów działających w Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>celu tworzone są samorządy zawodowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. 	<p>swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.
<p>2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej

		<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
<p>3. Powiat i województwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; - podać sposób 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej

	w których mieszka.	wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.		dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa	- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; - odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .	- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; - wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; - wyjaśnić pojęcie korupcją; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.	- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.	- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji; - wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana

					w ramach budżetu obywatelskiego.
<i>Podsumowanie i test</i>					
1. Naród i ojczyzna	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych, - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
2. Obywatelstwo i narodowość	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór

	<p>RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.</p>	<p>od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela.</p>	<p>polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.</p>	<p>polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.</p>	<p>postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</p>
<p>3. Czym jest patriotyzm?</p>	<p>- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży.</p>	<p>- wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego.</p>	<p>- uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.</p>	<p>- wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych.</p>	<p>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].</p>

<p>4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce</p>	<p>- podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.</p>	<p>- wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</p>	<p>- wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.</p>	<p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.</p>	<p>- zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce</p>
<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<p>- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.</p>	<p>- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy</p>	<p>- wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom</p>	<p>- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; - przedstawić społeczne</p>	<p>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i</p>

		<p>bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów.</p>	<p>ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi. - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej.</p>	<p>konsekwencje stereotypizacji.</p>	<p>tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.</p>
Podsumowanie i test					
<p>1. Państwo i demokracja</p>	<p>- podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].</p>	<p>- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.</p>	<p>- - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią</p>	<p>- wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państwa autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.</p>	<p>- zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.</p>

			<i>a republiką.</i>		
2. Polska państwem demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasada: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest preambuła; - wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego zasada konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.
3. Sejm i Senat RP	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura

	<p>funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; - podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.</p>	<p>najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieć zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</p>	<p>- podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnić zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</p>	<p>Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; - wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</p>	<p>organizacyjna, program, działalność, wartości].</p>
<p>4. Prezydent i Rada Ministrów</p>	<p>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania</p>	<p>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe</p>	<p>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury</p>	<p>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych</p>	<p>- zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania</p>

	<p>Prezydenta RP; - podać przykład uprawnienia Prezydenta RP.</p>	<p>kompetencje Rady Ministrów.</p>	<p>tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</p>	<p>ministerstw; - wymienić Prezydentów RP po 1989 r.</p>	<p>wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</p>
<p>5. Sądy i trybunały</p>	<p>- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce.</p>	<p>- wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.</p>	<p>- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].</p>	<p>- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.</p>	<p>- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].</p>
<p>6. Organizacje pozarządowe</p>	<p>- podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariuszy.</p>	<p>- podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady</p>	<p>- wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki</p>	<p>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego</p>	<p>- aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju</p>

		<p>stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu. 	<p>zawodowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. 	<p>zrzeszania się;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. 	<p>środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie];</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
7. Media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić /

		<ul style="list-style-type: none"> - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy. 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].
Podsumowanie i test					
1. Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie misja pokojowa ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaka rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.

<p>2. Unia Europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne etapy integracji europejskiej; - wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej, - przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej; - zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować [zorganizować /aktywnie uczestniczyć] Dzień Europy w szkole.
<p>3. Polska w Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> - podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa 	<ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.

	<i>Unii Europejskiej.</i>	<i>- wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.</i>	<i>wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</i>	<i>Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.</i>	
4. Problemy współczesnego świata	<i>- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej.</i>	<i>- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</i>	<i>- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</i>	<i>- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</i>	<i>- zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; - zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.</i>
5. Konflikty zbrojne na świecie	<i>- podać przykłady działań terrorystycznych; - podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</i>	<i>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;</i>	<i>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</i>	<i>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</i>	<i>- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu,</i>

		- wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.	- wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymienić cechy ludobójstwa.		sposoby rozwiązania sporu].
Podsumowanie i test					